

עלון דו שבועי מס' 2 • פרשת קרח • כ"ה בסיוון תשס"ח
 זמני השבת: ירושלים: 7:14-8:31 תל אביב: 7:29-8:34 חיפה: 7:25-8:35

יהודע קלרמן ויקח קרח - מה לקח? ומה הלקח?

כידוע רש"י בפירושו לתורה, הגדיר את עצמו כפשטן. על היחס שלו למדרשי האגדה על התורה אנו למדים מפירושו לבראשית (ג, ח):

מדרשי אגדה רבים, וכבר סדרום רבותינו בבראשית רבה ובשאר מדרשות. ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא, ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו.

רש"י מדגיש כי הוא משלב דברי אגדה רק אם הם באים לישיב את הפשט. בהקדמה זו יוצא רש"י ידי חובה ולכל אורך פירושו לתורה אנו מוצאים אחת משתיים: או שהוא מפריד בין הפשט הפשוט לפשט הלקוח מן האגדה (כמשמעו... ומדרש אגדה...) או שהוא מביא פירוש מן האגדה ללא הקדמה מיוחדת. והנה בפרשתנו, לפני שרש"י מתחיל לפרש את הפרשה כדרכו הוא טורח להצהיר:

פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא.

והרואה יראה, שאכן את כל פרשת המחלוקת בין קרח למשה פרש רש"י על דרך התנחומא.

מדוע נצרך רש"י לדבר זה? בעיית הפשט היסודית בפסוק הראשון של פרשתנו היא העדר המושא.

ויקח - זהו הנשוא. קרח - זה הנושא. ואילו המושא שיענה על השאלה "את מה לקח קרח?" חסר!

זהו פרט יסודי מאוד, כיוון שמדובר בערעור על סמכותו של המנהיג הראשון של עם ישראל מאז היה לגוי. צעד כזה ודאי מלווה בעילה כבדת משקל. מה הייתה העילה, ומדוע העלימה התורה פרט זה?

מפרשי רש"י עולים כמעט כולם לאותו עניין. התשובה לשתי השאלות נעוצה בשלוש המילים הראשונות של פירוש רש"י "לקח את עצמו...". כל המניע היה אישי ותו לא.

הראשם מציע לשים את המילה "את", המאפיינת מושא, לפני ייחוסו של קרח. היינו: "ויקח קרח - את - בן יצהר וכו'" כלומר הוא הביא את ייחוסו כסיבה לכך מדוע מגיעה הכהונה דווקא לו. וכפי שכתב רש"י בשם התנחומא:

אחי אבא ארבעה היו (עמרם יצהר חברון ועזיאל). עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה - אחד מלך ואחד כהן גדול. מי ראוי ליטול את השנייה (נשיאות)? לא אני, שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם? והא מינה את אחיו (אליצפן בן עזיאל) הקטן מכולם...

נראה שהתורה מלמדת אותנו כאן פרק "בהלכות מחלוקת". בכתובים אכן מופיעות בפי קרח שאלות נוקבות הראויות לתשובה (במדבר טז, א): "כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' - ומדוע תתנשאו על קהל ה'?" שאלה זו במקומה עומדת והיא ראויה לתשובה. אולם התורה אומרת לנו - לא תמיד מה שמוצג כעילה המרכזית למחלוקת הוא אכן כך. יש לחפש את המניע האמיתי, את אותו מושא נעלם, ורק על פיו לנקוט עמדה. כאן המניע היא אישי בלבד ולכן גם נשללת גם לגיטימיות של שאלה שבאופן אחר היינו נזקקים להשיב עליה.

רש"י תפס את העניין הזה כלקח מרכזי ופשוט של הפרשה, ולכן טרח להצהיר שבפירושו של עניין זה הוא מבכר להשתמש בדברי אגדה, כיוון שבמקרה זה הם מכוונים לעומקו של הפשט.

יהודע קלרמן, מחזור כב, מתגורר במעלה אדומים, ר"מ בישיבה התיכונית מכון לב.

נולדנו במדבר.

שמענו על זה פעם. אולי בהקשר ובזמן אחר.

נוסעים כל שבוע. או יומיים או חדש או ימים. בהאריך הענן, ואף אם יקצר.

בני בלי בית. בני בלי מקרר ותנור.

אולי רק מכונת כביסה

שוב עברנו דירה.

קורה מדי פעם. רביעית כבר בזמננו הקצר.

מעמיסים עגלת צב ראשונה שניה.

הכל בתא מטען. של רכב פרטי.

עוד סיבוב ועוד אחד. כמה שעות ואנחנו כבר בחדש.

בבית?

יש בית במדבר? היש נחת בעל פי ה'?

יש אשר יהיה הענן... אפילו ימים.

אפשר להיות בדירה יותר משנה, למרות החוזה.

כך את אומרת.

ואז? האם נזכה אז לנחת?

נתנחם בדברי הנחמני, ונסע ונחנה רק מיראתו?

וכשיענה בדרך כוחנו, נעשה רצונו, על פיו נסע ועל פיו נחנה.

האם נזכה כאן באהבתו? באהבתנו? נבנה כך את ביתנו?

רק עת נעבור הירדן, אל המנוחה והנחלה.

שם נבנה בית לשמו. גינה. רעפים.

ושם הכתלים כתלים?

התהייה לנו ארץ (שאת בה)

אחוזה

היטב במוט האוהל.

הארץ נתן לבני אדם. אך לא לצמיתות.

בביתו האריכו הבדים. ויהי שם עד היום הזה.

זיכרון היריעה גם בבית ארזים.

יש זיכרון לראשונות,

דירה

ראשונה גדולה, יפה, וזמנית מכולן,

שנייה הקטנה ההרוסה,

שלישית עם דלת הסניף והתקרה החרוכה.

כולן כלולות בזו
באהבת כלולותיך (ולא רק בשכ"ד).
מזכירות שבאוהל בית. ואושר.
במדבר. בארעיות. ביריעה. אפילו בחוזה לזמן קצר.
רק ביני לבינך. בינינו לבינך.

עמיחי רוזנפלד, מחזור כד, מתגורר בירושלים, לומד ומלמד בישיבת שיח יצחק באפרת.

רונן לובושיץ תגובה למאמר כאיש אחד בלב אחד

בראשית דברי ברצוני לשבח את כל העוסקים בחיזוק הקשר עם בוגרי הישיבה וכבר אמרו רבני הישיבה שישבה איננה רק מקום בו לומדים תלמידים כך וכך שנים. **ישיבה היא דרך חיים**, היא מוסד המלווה את האדם כל ימי חייו בכל מקום בו יגור ובכל מקצוע בו יעסוק. על כן ברוכים כל המסייעים לחיזוק הקשר של הבוגרים עם מקום תורה. חילכם לאורייתא! שמחתי גם שהעלון עסק לא רק בדברי תורה חשובים אלא גם בדיון בנושאים אקטואליים וברצוני לתרום את חלקי לתחום זה:

הרב צחי הרשקוביץ, במאמרו "כאיש אחד בלב אחד", קרא לציבור הדתי לרשום את ילדיו למוסדות החינוך הממלכתי דתי (ממ"ד) הפתוחים לכל הרוצה בחינוך דתי, ולא למוסדות אליטיסטיים הדוחים חלק גדול מהפונים אליהם מנימוקים שונים. אין ספק שברמה העקרונית דבריו של הרב צחי הרשקוביץ נכונים, אלא שהמאמר הוא כללי ולכן, לדעתי, לא ירד לשורש הבעיה ולהיבטים השונים שלה. במאמר זה אנסה להאיר מעט מהיבטים אלו.

למי בפועל מכוונת הקריאה לקבל לבית הספר הממ"ד כל החפץ בכך?

כנראה רק לאלה הגרים בערים, בשכונות לאוכלוסיה מסורתית. **ומה עם בתי הספר ביישובים דתיים, הם פטורים מהמשימה?** הדבר אינו נוגע אליהם? מה עם בתי הספר שבהם "במקרה" שום תלמיד מסורתי אינו מגיע להירשם אליהם ("וועדת הקבלה" כבר דאגה לכך...)?

זכורני שבראיון עיתונאי אמר אחד ההורים שפעל למען הקמת בית ספר אליטיסטי לבנו בעיר מסויימת: "כן, גם אני רוצה חינוך אליטיסטי לילד שלי, בדיוק כמו שיש לחבריו בהתנחלויות". לדעתי, כל עוד לא נמצא דרך להשתתפות כל בתי הספר הדתיים במשימה הנ"ל - ימשיכו בתי הספר האליטיסטיים לפרוח.

את מי נקבל ואת מי לא?

לדעתי, לית מאן דפליג שבעיה כספית אסור שתמנע מתלמיד להתחנך במוסד תורני ויש למצוא את הדרכים המתאימות שיאפשרו לו לעשות זאת.

אך, לא זו הבעיה הנפוצה. הבעיה היותר מצויה היא תלמידים הרוצים להירשם לבית הספר הממ"ד מסיבות שונות ומשונות: קירבה לבית, רמה לימודית גבוהה, פחות אלימות, רצון שהתלמיד יקבל קצת "אידישקייט" וכדומה. משפחות אלו אמנם חותמות על תקנון בית הספר, אך במהרה מתברר שהן רוצות שיקבלו אותן "כמו שהן". וכך התלמידה ואמה יגיעו בלבוש לא צנוע, התלמיד "ישכח" את הכיפה בבית ויספר לחבריו על האתרים בהם ביקר באינטרנט, האב יכנס לבית הספר בלי כיפה ועוד.

ניסיון "להעמיד אותם על מקומם" מועד לכישלון. במקרה הטוב הם פשוט מתעלמים ובמקרה הגרוע הם פונים למשרד החינוך וזה נוזף בהנהלת בית הספר על קיפוח "התלמיד המסכן" שבסך הכל "קצת שונה" משאר התלמידים. וכך, פעמים רבות, עומד הצוות החינוכי חסר אונים בפני התופעה.

כשמדובר בתלמידים בודדים - זה מטרד. אך כשמדובר בשליש כיתה ויותר, כל הדיבורים היפים על חינוך תורני בבית הספר - הופכים לדיבורים בעלמא. מה פלא הוא שבמצב זה משפחות דתיות רבות אינן מוכנות שבניהם ילמדו בחינוך הממ"ד?

לדעת, כל עוד לא תמצא דרך לחייב את המשפחות הנרשמות לבית הספר הממ"ד לכבד את החוקים והתקנון, כל עוד לא תמצא דרך להשאיר בחינוך הממ"ד רק את אותם משפחות המעוניינות להעניק לילדיהם חינוך דתי ראוי לשמו, ולעומת זאת, להוציא מבית הספר תלמידים המזלזלים בחוקים הבסיסיים של המוסד, שום עצומה לא תעזור. המשפחות הדתיות והתורניות יחפשו לעצמם מוסדות בהם לומדים רק משפחות הדומות להן והחינוך הממ"ד "הרגיל" ימשיך וישקע (כמובן, שאין "לזרוק לרחוב" משפחות המחפשות קצת "אידישקייט". חשוב להקים עבורם מוסדות חינוך מתאימים, אך אין מקומם במוסד תורני המחנך לחיי תורה ומצוות כדרך חיים).

רונן לובשיץ, מחזור ד, מתגורר במעלה אדומים, מחנך בתיכון אווילינה, ירושלים.

התבגרות ומתבגרים סמכות וגבולות בגיל ההתבגרות

במהלך גיל ההתבגרות, מגבש המתבגר את זהותו העצמית. דבר זה הביא רבים לחשוב שנוכח שההורים יימנעו בתקופה זו מהפעלת כל סוג של סמכות כלפי המתבגר, על מנת לאפשר לו מרחב חופשי לצורך בנייתו העצמית. פירוש הדבר הוא, שאין להורים להתערב בהתנהגותו. הם אינם קובעים לו "גבולות" ועל אחת כמה וכמה שאינם אוכפים אותם עליו. רחוק מכל השפעה הורית, יצליח המתבגר טוב יותר לגבש את זהותו, להגדיר מיהו ומהו, ולתכנן את עתידו. התערבות ההורים עלולה לקלקל את התפתחותו הטבעית. לכן, רצוי לתת לו יד חופשית להתנהג כפי רצונו, באין מפריע. זוהי הגישה הליברלית.

רצוי לציין שיש הורים שנוהגים כך, לא בגלל שהם השתכנעו בצדקת הגישה הליברלית ודוגלים בה, אלא בגלל שהם מיואשים מהאפשרות לאכוף את סמכותם על בנם המתבגר. לאחר סידרה של ניסיונות כושלים להציב לו גבולות ברורים, ולאחר אין סוף מריבות בתוך הבית, מרימים ההורים ידיים, נסוגים לאחור ומוותרים על הזכות לחנך את בנם המתבגר. "שיעשה מה שהוא רוצה, אין לנו כבר כוח להתערב". ההצטרפות לגישה הליברלית נכפתה על ההורים ולא נבעה מהזדהות אמיתית.

יש הורים מסוג אחר. גישתם הליברלית איננה נובעת מאידיאולוגיה מוצקה אלא מהזנחה. שני ההורים עסוקים בקידום המקצועי, בבילויים ובאירועים חברתיים, ואין להם פנאי לחינוך בנם. הם מזניחים אותו, ומאפשרים לו חופש ועצמאות. על מנת לתרץ את עצמם, הם מנפנים בגישה הליברלית.

נשוב אל הגישה הליברלית כלפי המתבגר: היא נוסתה והכזיבה. מחקרים רבים אשר הוקדשו לה הוכיחו בוודאות שהיא איננה מביאה תוצאות רצויות. לא רק שאין הצלחה מרובה מהצלחת הגישה הסמכותית אלא שהצלחתה אפילו פחותה ממנה. בני הנוער שהתחנכו בבתים שדגלו בגישה הליברלית לא הגיעו לרמת גיבוש זהות כמו חבריהם שהתחנכו על ידי הורים סמכותיים. התברר שעודף חופש ועצמאות איננו מסייע לגיבוש הזהות של המתבגר אלא מכשיל אותו. מדוע? מפני שגיבוש הזהות מתבצע דרך השוואה ועימות עם דרך חיים אחרת. זהו תפקידם של הגבולות. הם משקפים דרך חיים ברורה ויציבה, הם תוחמים את הרצוי ואת הבלתי רצוי. הגבולות שמציבים ההורים בפני הבן המתבגר מסייעים לו לארגן את אישיותו ולהגדיר את עצמו. גם אם הוא יגדיר את זהותו בצורה ייחודית, שאיננה מאפיינת את הוריו, וגם אם הוא יבחר לו דרך חיים שונה מהם, עזרו לו הגבולות בגיל ההתבגרות להגיע לאפיון עצמי. מתבגר שניתן לו חופש לעשות ככל העולה על רוחו, מפזר את כוחותיו לכל עבר, ללא מיקוד, מתוך בלבול, והולך לאיבוד בתוך אין-סוף אפשרויות רגשיות ואידיאולוגיות, ואיננו מצליח למצוא את עצמו.

חז"ל (מסכת קידושין ל, א) מתייחסים לגיל ההתבגרות וממליצים להורים לגלות סמכותיות גם בתקופה זו: "אדיך על צוארי דברך, משיתסר ועד עשרים ותרתי". מפרש רש"י: "בשעה שעוד ידך תקיפה עליו (על בן), הוא זהיר ללמדו תוכחות. ואיזה זמנו? משיתסר ועד עשרים ותרתי (מגיל 16 ועד גיל 22)". ומוסיף רש"י לבאר, שלפני גיל 16, "אין בו דעת לקבל תוכחות כל כך". ואחרי גיל 22, "יש לחוש שלא יבעט". בגמרא מובאת דעה נוספת, שזמנו הוא בין גיל 18 לגיל 24.

בדרך דומה פירש "המאיר": "לעולם יהיה אדם נותן לב תמיד להשיג על עניני הבנים ולהתמיד בתוכחתם בין גדולים בין קטנים. ומכל מקום, הזמן הראוי להשתדל בתוכחה עד תכלית (בשלמות) הוא משעה שהדעת מלבלב ויוצא עד שיעשה פרי" והוא מגיל 16 עד גיל 24.

מנגד, גם עודף סמכות מזיק להתפתחות המתבגר. סגנון הורות שתלטיני חונק ומדכא אותו, ואיננו מאפשר לו לפתח את אישיותו. אם ההורים מתייחסים אל המתבגר כמו לילד קטן שחייב לציית בצורה עיוורת לכל הוראותיהם, מבלי להתחשב בנטייתו, רגשותיו ורצונותיו, הוא עלול למרוד ולבעוט בהוריו או לחילופין להיכנע בפניהם ולמחוק את אישיותו. שתי האפשרויות אינן רצויות.

מהי הדרך הרצויה כלפי המתבגר? גישה סמכותית, הקובעת גבולות וכללי התנהגות רצויים, יחד עם גמישות, התחשבות וקבלה. קבלה, פירושה - להכיר בשונותו של הבן ובייחודיותו. הבן איננו תמונת ראי של הוריו. להכיר שבפרק זמן זה, מפתח הבן את עצמאותו ואת שונותו. אין לחשוש מעימותים קלים (בעצימות נמוכה) עם המתבגר. הם מסייעים לבנייתו העצמית. הוא לומד להתמודד ולעמוד על שלו, הוא לומד להתווכח, הוא לומד גם להודות על האמת. עדיף שבית הספר להתמודדות ולעצמאות יהיה בתוך הבית ולא מחוצה לו, ושהמתבגר יעבור את התהליך המורכב הזה בליווי הוריו ובתמיכתם. על כן עימותים קלים אינם סוף העולם. לעומת זאת, עימותים חריפים מזיקים, מפני שהם מפוררים את הקשר הרצוי בין המתבגר להוריו. מכאן, שאחד הקריטריונים לסמכות הרצויה הוא רמת העימות. אם העימותים חריפים עד כדי נתק הדדי או חד-צדדי, סימן הוא שההורים מפעילים את סמכותם בצורה שאיננה ראויה.

שמואל שנהב

מחזור יא'

שמואל שנהב, מתגורר באלון שבות, מנהל חינוכי בישיבת נעם ירושלים.

הישיבה בשבילי היא: "בית יוצר" - מצד אחד "בית" אשר משרה אקלים של שייכות אכפתיות ובנין משותף, ומצד שני "יוצר", מקום אשר מכשיר, מכין ומתווה דרך לקראת ההמשך. השילוב שביניהם מכוון בצורה אמיתית למורכבות של החיים התורניים.

זיכרון מיוחד ששמור בליבי מהתקופה בישיבה: עם פריצת האינתיפאדה הראשונה, הייתה בישיבה תחושה של "עת לעשות לה' הפרו תורתך", והבחורים ביקשו להתגייס לצבא, גיוס שלא מן המניין. בשיחה השבועית שהעביר הרב שילת הוא ביקש לסגור את דלתות בית המדרש ואמר לכולנו: זה הזמן שלכם להתמלא, לספוג על ידי למוד בבית המדרש, בבא היום כשתהיו מלאים ברוחנית וב"לימוד", או אז תוכלו להעניק, לתרום ולהשפיע... אין משמעות לפעולת הספוג אם הוא לא מתמלא תחילה..."

רציתי לאחל לישיבה ותלמידיה לרגל 30 שנה לישיבה:

ישיבת "ברכת משה", פרוטיך מתוקים וצילך נאה, אלא יהי רצון שכל הנטיעות שנבטו ממך ידעו להפיץ

● ממעיניך כמותך"

אהרלה גלצר

על פן יצא משפט מעקל (חבוק א, ד)

באחד הימים הזדמן לידי פרוספקט שמתאר את מבנהו של בית המשפט העליון. על פי מה שנאמר בו הארכיטקטים שתכננו את בית המשפט העליון שאפו לבטא בעיצוב הבניין מטאפורות מקראיות שמתקשרות לצדק, יושר ומשפט. על מנת לסמל את הצדק חלקים רבים של בית המשפט העליון עוצבו בצורה מעגלית, וכך נאמר בפרוספקט: "הקו המעגלי מבטא בצורתו את אידיאל הצדק: 'יִנְחַנִּי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ' (תהילים כג, ג)".

אולם -

בדרך כלל, משמעות המילה 'מעגל' בלשון המקרא היא דרך, אורח. נציג מספר דוגמאות:

"אֲרַח לְצִדִּיק מִיְשָׁרִים יֵשֶׁר מַעְגַּל צִדִּיק תִּפְלֹס" (ישעיה כו, ז).

"פֹּלֵס מַעְגַּל רִגְלָךְ וְכָל דַּרְכֶיךָ יִכְנֹו" (משלי ד, כו).

"בְּדַרְכֶךָ חִקְמָה הִרְתִּיךָ הַדְרָכֶיךָ בְּמַעְגְלֵי יֵשֶׁר" (משלי ד, יא).

ברור שגם בפסוק "יִנְחַנִּי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק" משמעות המילה 'מעגל' היא דרך - דוד מבקש מהקב"ה להנחות אותו בדרכי צדק. לרוע המזל הארכיטקט שתכנן את בית המשפט העליון הבין את המילה 'מעגל' כמו בלשון ימינו, דהיינו - "קו עקום מישורי סגור, שכל נקודותיו מרוחקות במידה שווה מנקודה קבועה באותו מישור הקרויה מרכז" (מילון אבן שושן).

האם יש בכך כדי לרמוז שבבית המשפט העליון עיקמו ועיקלו את דרכי הצדק הישרות של המקרא? באוזנינו מהדהדים דברי הנביא ישעיה (נט, ח) "דֶּרֶךְ שְׁלוֹם לֹא יִדְעוּ וְאִין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְלוֹתֵם נְתִיבוֹתֵיהֶם עִקְשׁוּ לָהֶם כָּל דֶּרֶךְ בָּהּ לֹא יִדְעוּ שְׁלוֹם".

ברכות למוטי כדורי, מחזור ו, לרגל מינויו לשופט.

מזל טוב לטל כהן, מחזור יב, ורעייתו שלומציון על הכנסת הרך הנולד, אלקנה, בבריתו של אברהם אבינו.

מזל טוב לאבי שפרמן, מחזור יג, ורעייתו על פדיון הבן אבישי אצל הרב סבתו, אבישי ואחיו התאום יהונתן חוגגים 30 יום, נאחל להם שיזכו לאריכות ימים ושנים.

כמו כן, מזל טוב לעופר לבנת בן מחזור כ, ורעייתו נעמה לרגל הולדת הבן.

אם ידוע לכם על

אירוסין/חתונה/ברית/בר/ת מצווה לבן או לבת... (או כל אירוע חשוב אחר), לאחד הבוגרים אנא ידעו אותנו ונשמח לדווח.

עלון לעילא
בדרך לעבודה...
ברכת ישראל.
תודה לגבי גלסר (מחזור יא)

האתר יצא לדרך...

ב'יה ב'ז'ו א'ס' שב'ז'ו' י'ש'ק הא'ג'י ה'א'ג'י. (א'ה א'ק'ב) ה'ז'ו'נ'ו'י/ה'צ'ו'ז'ו'י.
א'ו' א'ה'ז'ו'נ'ו'ן א'ר'כ'ו'ס ה'ו'א'ג' ק'ב'ז' ב'כ'ו'י א'ס'ו'י'ז' ב'ה'א'ב'ק'א ה'א'ג'י א'ז'ו'ל'א'ן א'ז'ו'ר א'י'ו'י ק'ש'י.
נ'ו'ע'ם ש'מ'ו'א'ז': 050-2000298 birkatmoshe@gmail.com